

**CONSILIUL AUDIOVIZUALULUI AL REPUBLICII MOLDOVA
DIRECȚIA CONTROL SERVICII MEDIA AUDIOVIZUALE
RAPORT DE CONTROL**

„N4”

I. TURUL II AL ALEGERILOR LOCALE GENERALE DIN 19 NOIEMBRIE 2023

Prin Decizia nr. 335 din 20 octombrie 2023, Consiliul Audiovizualului al Republicii Moldova (în continuare – CA) a solicitat inițierea controlului cu privire la respectarea prevederilor art. 13 din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova, în cadrul principalului program de știri în orele de maximă audiență de seară și/sau emisiuni de informare electorală, precum și ale art. 89 și 90 din Codul electoral, de către serviciile media audiovizuale de televiziune incluse în lista „must carry” și de către furnizorii de servicii media de televiziune naționale generaliste sau de știri, care au declarat că vor reflecta alegerile locale generale din 05 noiembrie 2023, începând cu 23 octombrie 2023.

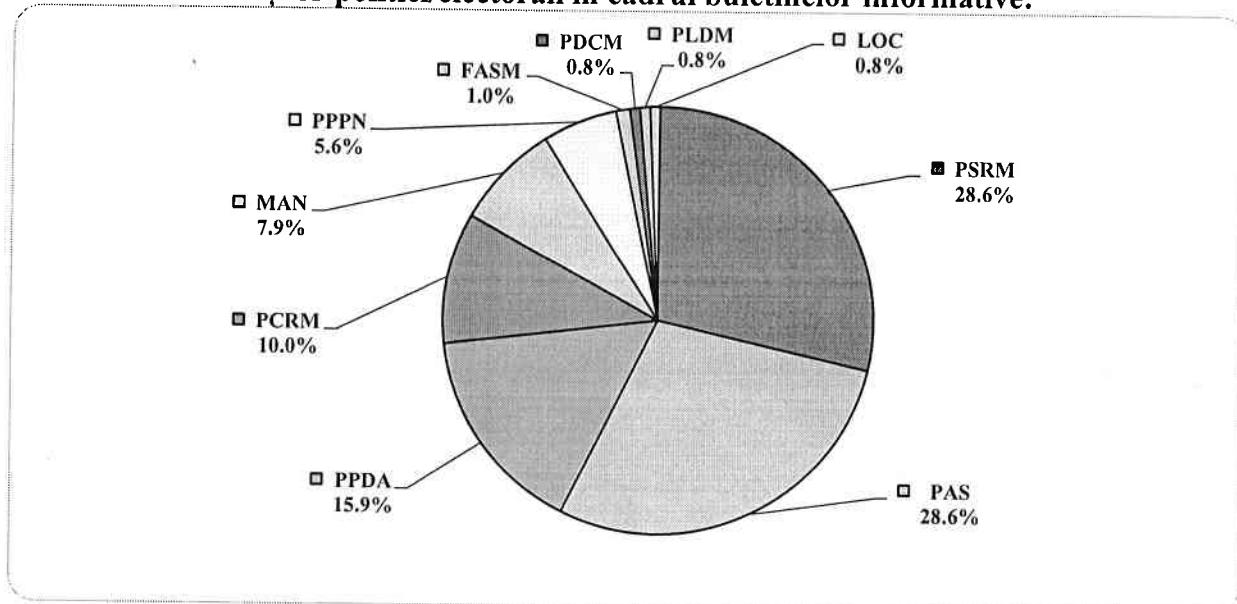
În cadrul controlului a fost supus verificării principalul buletin de știri al zilei și programele de informare electorală din prime-time-ul de seară, pentru perioada 06 – 12.11.2023.

În conformitate cu prevederile art. 75 alin. (4) lit. a) și art. 83 alin. (3) lit. a) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018 (în continuare – CSMA), art. 90 alin. (15) și (16) din Codul electoral nr. 325/2022, CA a efectuat controlul serviciului media audiovizual de televiziune „N4”, la capitolul respectării prevederilor art. 13 din CSMA și cele ale art. 89 și 90 din Codul electoral, în baza înregistrărilor captate de la un operator IPTV (Moldtelecom) și stocate pe serverul CA.

În perioada 06 – 12.11.2023, serviciul media audiovizual de televiziune „N4”, a difuzat, în buletinele de știri de la ora 20:30 (limba de difuzare: română), 6 știri cu caracter politic, social și electoral, în cadrul cărora au fost reflectați 10 subiecți politici/electorali (partide) și 2 concurenți electorali.

1.1. Subiecți politici/electorali

Reflectarea subiecților politici/electorali în cadrul buletinelor informative:

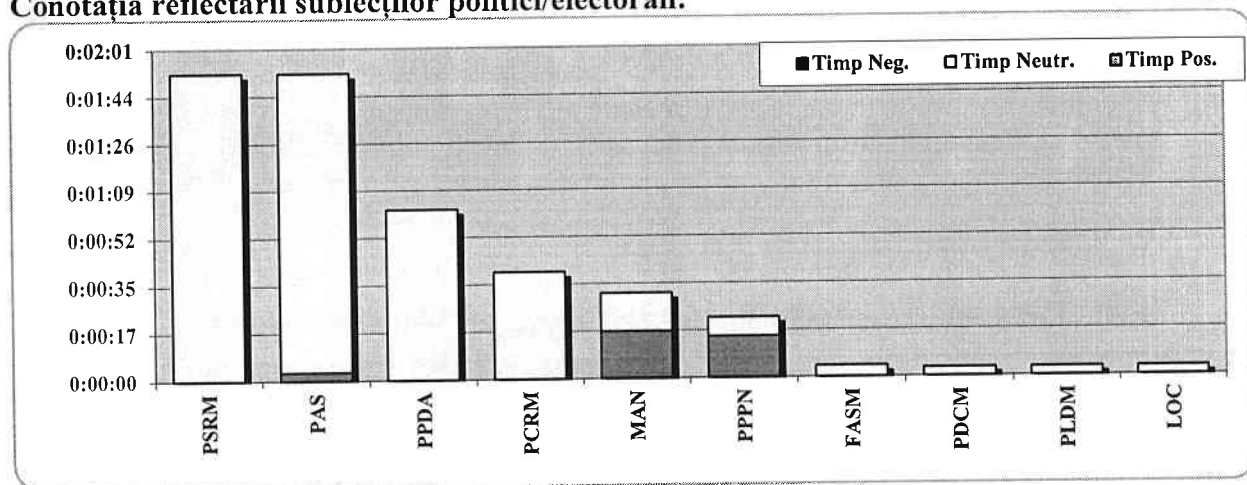

Detaliere:

Nr.	Subiecți politici/electorali	Timp total	Conotație		
			pozitivă	neutră	negativă
1.	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM)	01 min. 52 sec.	0 sec.	01 min. 52 sec.	0 sec.
2.	Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS)	01 min. 52 sec.	0 sec.	01 min. 49 sec.	03 sec.
3.	Platforma Demnitate și Adevăr (PPDA)	01 min. 02 sec.	0 sec.	01 min. 02 sec.	0 sec.
4.	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM)	39 sec.	0 sec.	39 sec.	0 sec.
5.	Mișcarea Alternativa Națională (MAN)	31 sec.	0 sec.	14 sec.	17 sec.
6.	Partidul Nostru (PPP)	22 sec.	0 sec.	07 sec.	15 sec.
7.	Forța de Alternativă și de Salvare a Moldovei (FASM)	04 sec.	0 sec.	04 sec.	0 sec.
8.	Partidul Dezvoltării și Consolidării Moldovei (PDCM)	03 sec.	0 sec.	03 sec.	0 sec.
9.	Partidul Liberal Democrat din Moldova (PLDM)	03 sec.	0 sec.	03 sec.	0 sec.
10.	Liga Orașelor și Comunelor (LOC)	03 sec.	0 sec.	03 sec.	0 sec.

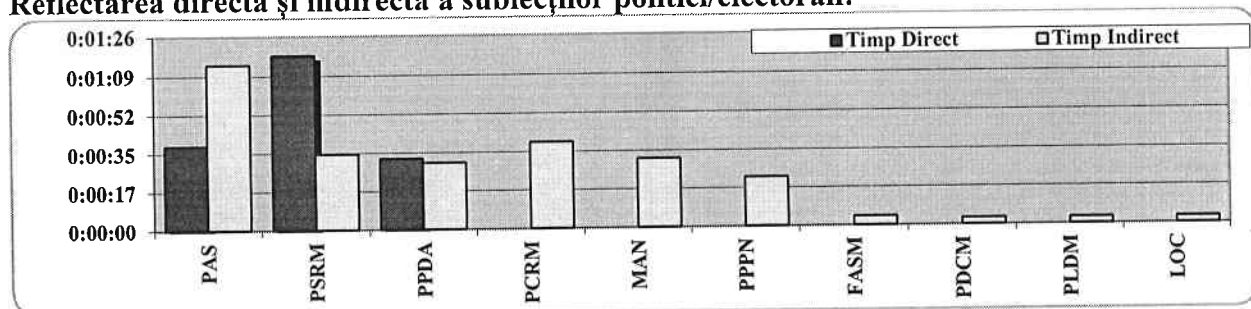
Volumul total de timp acordat subiecților politici a constituit 06 min. 31 sec., dintre care, de cea mai mare pondere de reflectare au beneficiat PSRM și PAS – cu 28,6% (01 min. 52 sec.), urmate de PPDA – 15,9% (01 min. 02 sec.) și PCRM– cu 10% (39 sec.).

Conotația reflectării subiecților politici/electorali:

Conotația reflectării subiecților politici/electorali, la alegerile locale generale, a fost într-o tonalitate neutră. PAS, MAN și PPP au fost reflectați și negativ, din cauza acuzațiilor concurenților electorali.

Reflectarea directă și indirectă a subiecților politici/electorali:

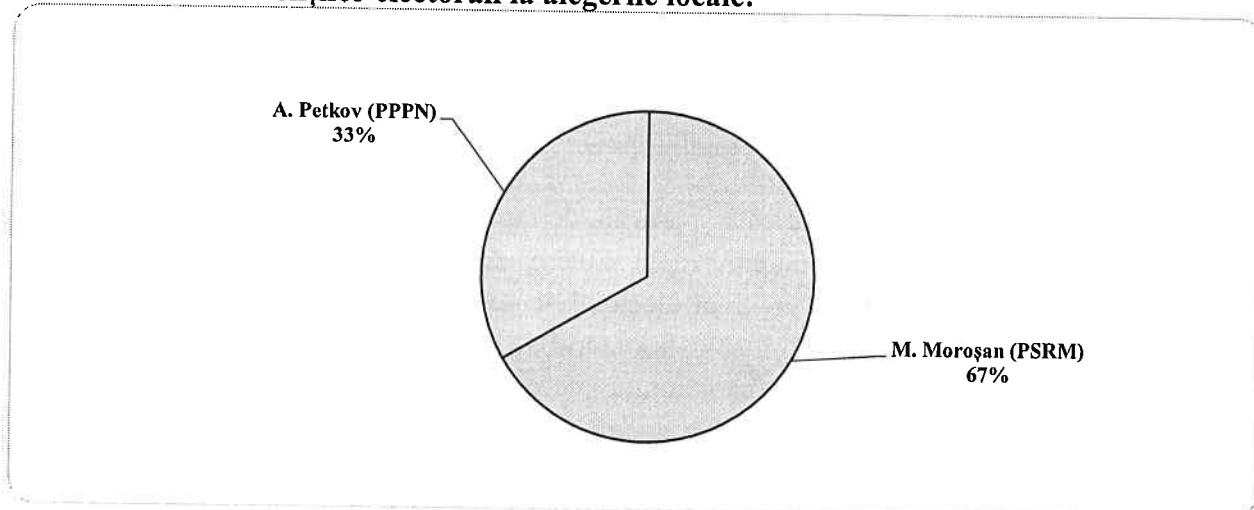

Subiecții politici/electorali PAS, PSRM, PPDA, la alegerile locale generale, au fost reflectați direct și indirect, iar ceilalți au avut doar apariții indirecte.

1.2. Concurenți electorali

În perioada de raport 06 – 12.11.2023, serviciul media audiovizual de televiziune „N4” a reflectat 2 concurenți electorali.

Reflectarea concurenților electorali la alegerile locale:

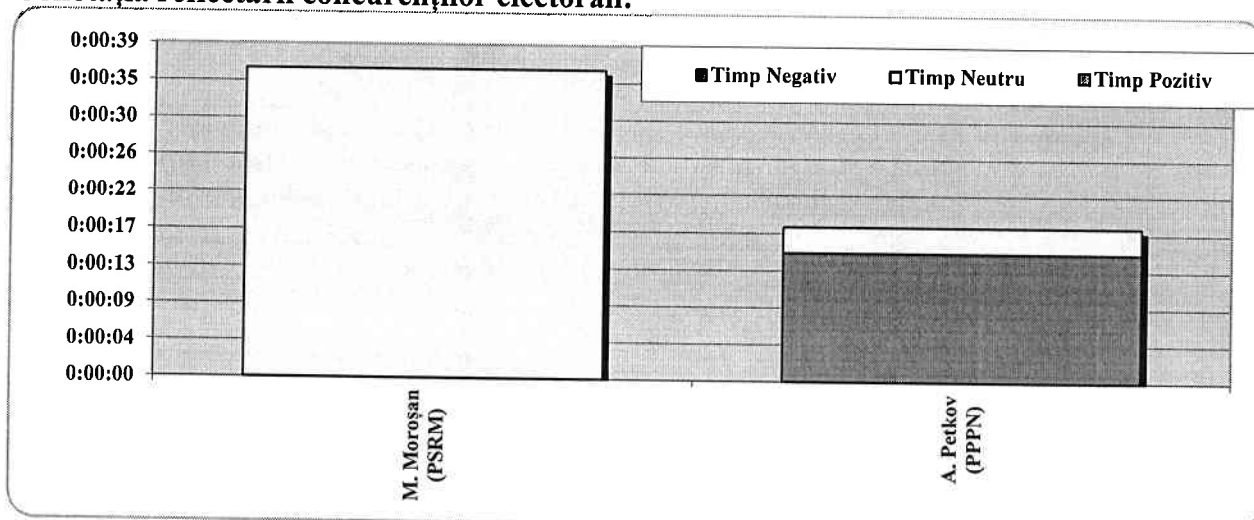

Detaliere:

Nr.	Concurenți electorali	Timp total	Conotație		
			pozitivă	neutră	negativă
1.	M. Moroșan (PSRM)	36 sec.	0 sec.	36 sec.	0 sec.
2.	A. Petkov (PPPN)	18 sec.	0 sec.	03 sec.	15 sec.

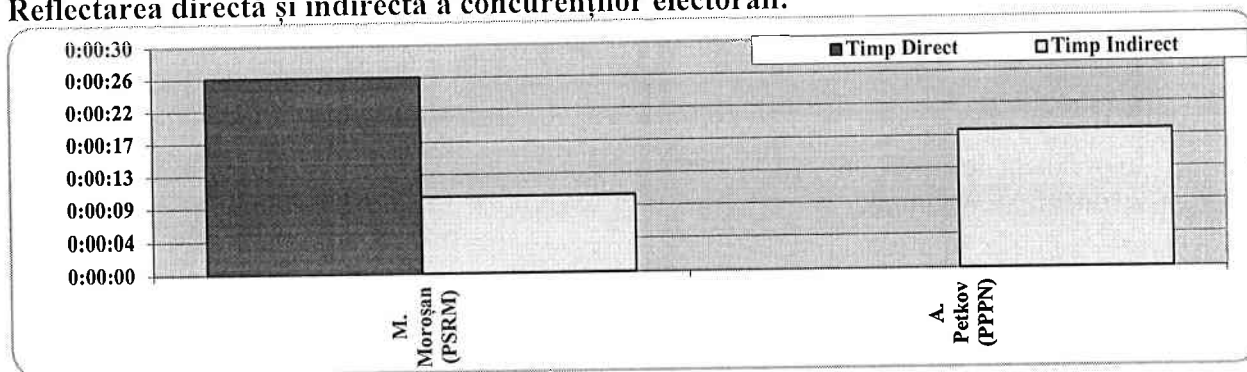
Volumul total de timp acordat concurenților electorali a constituit 54 sec., M. Moroșan (PSRM) – 67% (36 sec.), urmat de A. Petkov (PPPN)- 33% (18 sec.).

Conotația reflectării concurenților electorali:

Conotația reflectării concurenților electorali a fost într-o tonalitate neutră, iar A. Petkov (PPPN) a fost reflectat și negativ, din cauza acuzațiilor din campania electorală.

Reflectarea directă și indirectă a concurenților electorali:

„N4” a reflectat concurenții electorali indirect, iar M. Moroșan (PSRM) a fost mediatizat și direct.

Totodată, este de menționat că în perioada de raport serviciul media audiovizual de televiziune „N4” a difuzat programele audiovizuale „Puterea a patra” și „Без галстыков”, în cadrul cărora au fost abordate subiecte cu conținut electoral și despre concurenți electorali, deși în Declarația privind reflectarea alegerilor locale, furnizorul de servicii media „SELECTCANAL TV” SRL nu a indicat acest program, fapt care contravine prevederilor art. 90 alin. (2) din Codul electoral, potrivit căruia: „În serviciile media audiovizuale, grupurile de inițiativă, concurenții electorali (candidații în alegeri), participanții la referendum, reprezentanții și persoanele de încredere ale acestora nu pot avea intervenții directe sau indirecte și nu pot fi vizați de terți în alte programe audiovizuale decât cele cu caracter electoral, stabilite expres în declarațiile politicilor editoriale ale furnizorilor de servicii media”.

Serviciul media:	N4
Programul:	Puterea a patra
Data difuzării:	06 noiembrie 2023
Ora difuzării:	19:00
Durata program:	01 oră 09 min. 13 sec.
Invitații programului	Iurie Cecan, ex-președinte CEC.
Subiectele abordate:	Bilanțul alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023
Comentarii:	Iurie Cecan a vorbit despre activitatea CEC la acest scrutin și a menționat că totul a decurs transparent și bine organizat. A discutat despre modificările Codului electoral, despre victoria lui Ion Ceban și despre posibilitatea votului celor din diasporă la alegerile locale.
Concluzii:	Nu au fost comise încălcări de la art. 89 și art. 90 din Codul electoral.

Serviciul media:	N4
Programul:	Puterea a patra
Data difuzării:	07 noiembrie 2023
Ora difuzării:	18:58:22
Durata program:	01 oră 16 min. 54 sec.

Invitații programului	Ian Lisnevschi, directorul companiei „Intellect Group”, politolog.
Subiectele abordate:	Alegerile locale generale din 05 noiembrie 2023
Comentarii:	<p>Ian Lisnevschi a analizat campania electorală PAS, a menționat scăderea încrederii în mass-media și în instituțiile statului. Printre subiectele abordate a fost și victoria lui Ceban și analiza componenței CMC.</p> <p>Spre finalul emisiunii, moderatorul a abordat subiectul alegerilor locale generale (20:04:54): „Despre turul doi, aș vrea să discutăm un piculeț, din 19 noiembrie, dar prin prisma faptului că la Orhei candidata Cociu a câștigat, dar nu din cauza faptului că este profesionistă în jurnalism, ci din cauza faptului că „Șansa” a binecuvântat-o. Candidatul PAS a zis că va contesta, pentru dumneavoastră este clar că ea nu depune jurământul pentru funcția de primar la Orhei?...”</p> <p>Moderatorul (20:13:12): „Apropo de turul doi, la Bălți, previziuni aveți? Candidatul lui Renato Usatîi sau candidata lui Ilan Șor, care a apărut de nicăieri și a luat locul doi cu un scor foarte mic de Alexandr Petkov.</p> <p>Lisnevschi: „Cu părere de rău, mie mi se pare că la Bălți, aș vrea să greșesc, dar mi se pare că situația va fi negativă. Candidatul lui Șor va fi scos, posibil nu doar el va fi scos, posibil și candidatul socialiștilor va fi scos, de ce nu? Totul este posibil. De ce se va produce haos la Bălți, în Bălți nu există susținători PAS, acolo permanent au votat de stânga...”</p>
Concluzii:	<p>Astfel, ca urmare a examinării tuturor circumstanțelor, este de menționat că, în perioada electorală, potrivit prevederilor art. 90 alin. (2) din Codul electoral: „În serviciile media audiovizuale, grupurile de inițiativă, concurenții electorali (candidații în alegeri), reprezentanții și persoanele de încredere ale acestora nu pot avea intervenții directe sau indirecte și nu pot fi vizați de terți în alte programe audiovizuale decât cele cu caracter electoral, stabilite expres în declarațiile politicilor editoriale ale furnizorilor de servicii media. Programele cu caracter electoral se consideră: programele de știri și actualități, emisiuni de informare electorală, emisiuni de promovare electorală, dezbateri electorale, programe de publicitate electorală.” Potrivit declarației privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor locale din 05 noiembrie 2023, depusă de serviciul media audiovizual de televiziune „N4” și aprobată de CA prin Decizia nr. 269 din 08.09.2023, la pct. 3, serviciul media s-a angajat să difuzeze în această perioadă trei tipuri de programe audiovizuale cu caracter electoral: „1) Bloc de știri electorale în ediția de știri „Obiectiv” 2) Dezbateri electorale, luni și joi la ora 19:00; 3) Programe de publicitate electorală”.</p> <p>Astfel, programul audiovizual „Puterea a patra”, nu se regăsește în lista programelor cu caracter electoral clasificate de Codul electoral.</p> <p>Prin urmare, concurenții electorali nu pot avea intervenții directe sau indirecte și nu pot fi vizați de terți în alte programe audiovizuale, decât cele cu caracter electoral, stabilite expres în declarația privind politica editorială a furnizorului de servicii media „SELECTCANAL TV” SRL.</p> <p>Astfel, sunt relevante prevederile art. 90 alin. (2) din Codul electoral.</p>

Serviciul media:	N4
Programul:	Puterea a patra
Data difuzării:	08 noiembrie 2023
Ora difuzării:	19:00
Durata program:	01 oră 04 min. 38 sec.

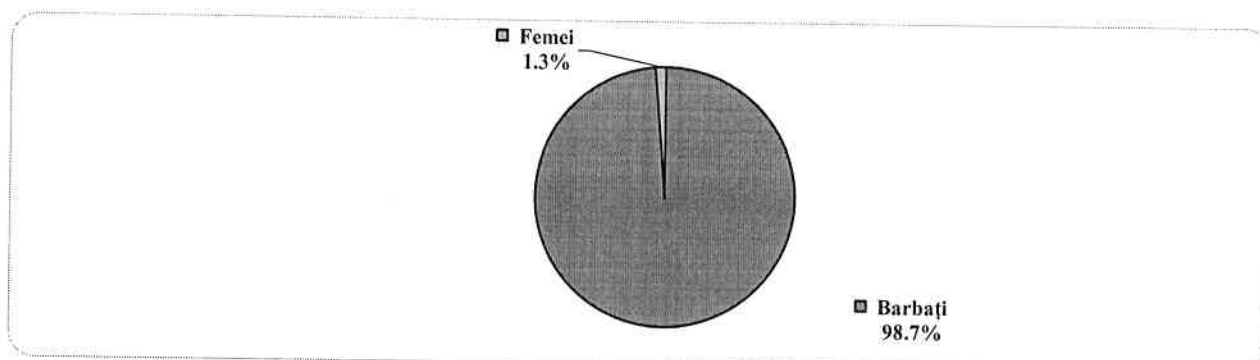
Invitații programului	Alexandr Slusari, directorul executiv al asociației „Forța Fermierilor”
Subiectele abordate:	Protestele fermierilor, campania de împădurire, alegeri locale generale.
Comentarii:	Slusari a povestit despre întvederea cu Recean și despre faptul că, oricum, pe 21 noiembrie, fermierii vor ieși la proteste. Despre campania de împădurire a menționat că aceasta va fi o soluție atunci când procentul împăduririi va fi mai mare decât cel al defrișării. Cu privire la alegeri a venit cu propria analiză a rezultatelor.
Concluzii:	Nu au fost comise încălcări de la art. 89 și art. 90 din Codul electoral.

Serviciul media:	N4
Programul:	Puterea a patra
Data difuzării:	09 noiembrie 2023
Ora difuzării:	19:00
Durata program:	01 oră 12 min.
Invitații programului	Veaceslav Ioniță, expert în politici economice.
Subiectele abordate:	Reforme în economie, alegeri, proteste.
Comentarii:	Veaceslav Ioniță a discutat despre reformele în economie, despre alegerile locale și prognoze pentru cele parlamentare. A comentat protestul transportatorilor și protestul iminent al agricultorilor. A vorbit despre circumstanțele economice și politice care au dus la nemulțumire și la proteste.
Concluzii:	Nu au fost comise încălcări de la art. 89 și art. 90 din Codul electoral.

Serviciul media:	N4
Programul:	Без галстукoв
Data difuzării:	10 noiembrie 2023
Ora difuzării:	18:00
Durata program:	01 oră 37 min. 20 sec.
Invitații programului	Galina Șalari, economist.
Subiectele abordate:	Reforme în economie, alegeri locale, aderare la Uniunea Europeană, etc.
Comentarii:	În cadrul programului invitata a abordat următoarele subiecte: - analiza inflației, prețurile și datele recensământului din 2014, care nu reflectă situația reală; - compensațiile și gradele de vulnerabilitate ale populației, care denotă un procent extrem de mare al cetățenilor cu venituri foarte mici; - alegerile locale generale din 05 noiembrie 2023; - situația economică a întregii țări, care trebuie analizată separat de Chișinău din cauza regimului de dezvoltare diferit în alte regiuni. - analiza unor promisiuni economice din partea lui Dorin Recean despre business și antreprenoriat;

	- prognoze despre aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană și analiza raportului cu privire la realizarea recomandărilor CE.
Concluzii:	Nu au fost comise încălcări de la art. 89 și art. 90 din Codul electoral.

1.3. Categoria gender (masculin/feminin)

Conform diagramei privind asigurarea raportului gender, cota bărbaților a fost cea dominantă – 98,7% (05 min.), iar cota femeilor – 1,3% (04 sec.).

II. ACCESUL PERSOANELOR CU DEFICIENȚE DE AUZ ȘI VĂZ LA SERVICIILE DE PROGRAME AUDIOVIZUALE CU CARACTER ELECTORAL

Serviciul media audiovizual de televiziune „N4” a asigurat accesibilitatea persoanelor cu deficiențe de auz și văz prin titrare sincron a buletinelor de știri de la ora 20:30.

III. ASIGURAREA INFORMĂRII CORECTE

În perioada de raport, „N4 ” a difuzat un subiect în cadrul căruia nu a asigurat echilibrul de opinii:

06.11.2023 „Grosu: Am fi vrut un primar cu adevărat european” (20:46:43)

Grosu a afirmat că ar fi vrut un primar cu adevărat european și a lăsat să se înțeleagă că nu este mulțumit de rezultatele alegerilor locale și îl acuză pe Ion Ceban, care a fost ales, că ar fi omul Kremlinului, deghizat în primar pro european. În urma acestor acuzații nu a fost prezentată opinia sau reacția lui Ion Ceban.

Prin urmare, sunt relevante prevederile art. 13 alin. (6) lit. a) din CSMA: „În cadrul programelor audiovizuale de știri și de dezbateri, de informare în probleme de interes public, de natură politică, economică, socială sau culturală trebuie să fie respectate următoarele cerințe: a) asigurarea imparțialității, echilibrului și favorizarea liberei formări a opiniilor, prin prezentarea principalelor puncte de vedere aflate în opoziție, în perioada în care problemele sunt în dezbatere publică”.

Direcția control servicii media audiovizuale

